

1 רבי יצחק בן אחא דשמיטתא – סתם רבי יצחק המובא בשמועה של
2 הלכה, הוא רבי יצחק בן אחא, הוא רבי יצחק בן פנחס דאגרתא –
3 וסתם רבי יצחק המובא באגדות הוא רבי יצחק בן פנחס. וסימניו
4 לזכור בכל מקום איזה רבי יצחק אמר זאת, הוא מהכתוב (שמעו
5 נא אחי ורעי) [שמעוני אחי ועמי (דב"א כח ב)], והיינו ששמעוני
6 אחי מוכיח שבשמעתא הוא רבי יצחק בן אחא, וממילא באגדות
7 הוא רבי יצחק בן פנחס.

8 הגמרא מביאה מאמרים במעלת צמצום ההוצאות על דברי
9 מאכל: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן משמיה דרבי יהודה
10 ברבי אילעי, אכול בצל ושב בצל – עדיף לאכול ירקות ובצל שהם
11 מאכלים בוויל, ותוכל לישב בצל ביתך, שלא תצטרך למכרו, ולא
12 תיכול אנוני ותרגולין ותתרגל לאכול מטעמים, ויהא לך מתאווה
13 להם בכל שעה ורודף עליך להשיגם, וכשלא תשיגם תמכור ביתך
14 כדי להשיגם. פחות ממילך ומשפתיך – תפחות ממאכלך
15 ומשתייתך ועל ידי זה ישאר בידך ממון, ותוסיף על דירתך.
16 כי אחא עולא מארץ ישראל לבבל, אמר, מתלא מתלין במערבא –
17 משל משלו בארץ ישראל, דאכל אלתא – הרגיל לאכול אליה,
18 משי בעליה – הוא מסתתר בעליה, כלומר הרגיל לאכול בשר
19 שמן, ממונו כלה, וכשבאים לתבוע ממנו שישלם הקפותיו, הוא
20 מסתתר, כיון שאין לו מגין לשלם. אולם דאכל קקולי – האוכל
21 ירקות, אסקיל דמתא שכיב – יושב על אשפות העיר, והיינו
22 במקום ישיבת שאר בני העיר, ואין איש תובעו.

משנה

23 המשנה מתחילה בביאור הסדר שעושים בליל פסח קודם
24 הסעודה, ותחילה יתבארו דיני הכוס הראשון מארבעת הכוסות,
25 שהוא כוס הקידוש. המקדש על הכוס בליל יום טוב מברך ברכת
26 'בורא פרי הגפן' על יין הקידוש, וברכת 'מקדש ישראל והמונים'
27 על קדושת היום. המשנה מביאה מחלוקת תנאים בסדרן של
28 ברכות אלו: מן לז למקדש בוס ראשון של ארבעה כוסות, שעליו
29 הוא אומר את קידוש היום, בית שמאי ואמרי, תחילה הוא מברך
30 על היום – ברכת קידוש היום, ואחר כך מברך על תיין בורא פרי
31 הגפן. ובית הלל ואמרי, תחילה הוא מברך על תיין בורא פרי הגפן,
32 ואחר כך מברך על היום – ברכת הקידוש.

גמרא

34 הגמרא מביאה ברייתא המבארת את טעמי המחלוקת: תנו רבנן
35 בברייתא (תוספתא ברכות פ"ה ה"ה), אלו הם הדברים שיש בהם
36 מחלוקת בין בית שמאי ובית הלל בהלכות פסח, בית שמאי
37 ואמרי, בקידוש ליל שבת ויום טוב מברך תחילה על היום – ברכת
38 קידוש היום, ואחר כך מברך על תיין, בורא פרי הגפן. וטעמם הוא,
39 מפני שהיום הקדוש הוא הנוהג ליל שמיא קודם הסעודה,
40 שאלמלא קדושת היום, לא היתה חובת קידוש ולא היו שותים יין
41 קודם הסעודה, ולכן מן הדין להקדים את ברכת קידוש היום
42 לברכת היין. טעם נוסף שהצריכו להקדים ברכת קידוש היום,
43 הואיל וברך קידוש היום – חלה קדושת היום מיד בצאת הכוכבים,
44 ובשעה זו עדיין היין לקידוש לא בא לשולחן, ולכן דין הוא שכשם
45 שקידוש היום קודם ליין בכניסתו, כך יהא קודם לו בברכתו.
46 ובית הלל ואמרי, מברך על תיין ואחר כך מברך על היום, מפני
47 שהיין המזומן לו לקידוש הוא הנוהג לברכת הקידוש שתאמר,
48 שאלמלא היה לו יין או פת לקדש עליהם, לא היה יכול לברך את
49 ברכת הקידוש, ולכן דין הוא להקדים את ברכת היין לברכת
50 הקידוש. דבר אחר – טעם נוסף שהצריכו להקדים ברכת היין, מפני
51 שברכת תיין תדירה, שהרי נוהגת היא בכל ימות השנה, וברכת
52

53 היום אינה תדירה כמותה, שאינה נוהגת אלא בשבתות וימים
54 טובים, וכלל הוא בידינו שבאשר יש לפנינו תדיר ושאינו תדיר,
55 התדיר קודם, ועל כן יש להקדים את ברכת היין.
56 מסיימת הברייתא: והילכתא בברכי בית הלל.
57 הגמרא מבארת את דברי הברייתא. שואלת הגמרא: מאי דבר אחר
58 – מדוע בית הלל נזקקו להזכיר טעם נוסף לשיטתם.
59 משיבה הגמרא: אחר שבית הלל ביארו טעמם הראשון להקדמת
60 ברכת היין, משום שהיין גורם לברכת הקידוש שתאמר, עדיין וכי
61 תילא – אם תרצה לומר שמכל מקום יש להקדים את ברכת היום,
62 משום דהתם לענין ברכת היום ישנם תרתי – שני טעמים
63 להקדימה, ואילו הקא לענין ברכת היין ישנו רק תנא – טעם אחד
64 להקדימה. לכן נזקקו בית הלל להוסיף דהקא נמי תרתין ניהו – גם
65 כאן לענין ברכת היין ישנם שני טעמים להקדימה, שכן יש גם את
66 הטעם שתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם.

67 הגמרא ממשיכה בביאור דברי הברייתא. שנינו בסוף הברייתא:
68 'הילכתא בברכי בית הלל'. שואלת הגמרא: פשיטא שהלכה בבית
69 הלל. דהא נפיק בת קול – שהרי יצאה בת קול מן השמים ואמרה
70 שהלכה בבית הלל (עירובין י"ג). ומדוע הוצרכה הברייתא להשמיע
71 זאת.

72 משיבה הגמרא: איכעית אימא – אם תרצה תיישב שהברייתא
73 נשנתה קודם שיצאה הבת קול, ולכן הוצרך התנא להשמיע שכן
74 ההלכה. ואיכעית אימא – ואם תרצה תיישב שאמנם הברייתא
75 נשנתה לאחר שיצאה בת קול, וברייתא זו כשיטת רבי יהושע היא,
76 דאמר (ב"מ נ"ט), אין משיגין בפסק הלכה שנמסר על ידי בת קול,
77 מפני שהתורה כבר ירדה מהשמים ונמסרה לבני אדם. ולשיטתו,
78 בשאר מחלוקות בית שמאי ובית הלל הרוצה לעשות כבית שמאי
79 עושה והרוצה לעשות כבית הלל עושה. על כן משמיעה הברייתא
80 שאפילו לרבי יהושע, במחלוקת זו נקבעה ההלכה בבית הלל.

משנה

81 המשנה ממשיכה בביאור סדר ליל פסח מאחר הקידוש עד מזיגת
82 הכוס השני: לאחר ששתה את הכוס הראשון, תביאו לפניך ירקות,
83 שכן נהגו לאכול ירק בלילה זה לפני הסעודה כדי שיכירו
84 התינוקות בשינוי וישאלו 'מה נשתנה', שהרי אין בני אדם רגילים
85 לאכול ירק קודם הסעודה.

86 אם הוא ירק שאינו מחמשת מיני מרור, יטבל אותו בחומץ או מי
87 מלח ואכל, ואם אין לו אלא חזרת שהיא מין ממיני המרור, תטבל
88 בחזרת – אוכל את החזרת בטיבול שמטבלה בחרוסת, עד שפגיע
89 לפפרת תפת – ואכילת חזרת זו היא עוד קודם שיגיע לאותה
90 אכילת מרור שאחר המצה שעליה מברך 'על אכילת מרור', מפני
91 שעיקר מצות מרור היא אחר אכילת המצה, שנאמר (במדבר ט"א)
92 'על מצות ומררים יאכלוה', מצה תחילה ואחריה מרור.

93 ממשיכה המשנה: אחר שאכל ירק בטיבול הראשון, תביאו לפניך
94 מצה, שבה יקיים מצות אכילת מצה, ותורת, שבה יקיים מצות
95 מרור, מפני שעליו לומר עתה את ההגדה, ובשעת אמירת ההגדה
96 צריך שיהיו המצה והמרור מונחים לפניו. ומביאים לפניו גם
97 תרופת, שהיא תערובת פירות שיש בה חמיצות, שמטבלים בה את
98 המרור, וכן מביאים שני מיני תבשילין.

99 המשנה מביאה מחלוקת האם יש מצוה בטיבול בחרוסת: מביאים
100 לפניו את החרוסת אף על פי שאין הטיבול בחרוסת מצוה. רבי
101 אלעזר (ב"ב) [גרבי] צידק חולק ואומר, שהטיבול בחרוסת הוא
102 מצוה.

103 מסיימת המשנה: ובמקדש – בזמן שבית המקדש היה קיים, היו
104 מביאין לפניו אחר אכילת הירק, אף את גופו של קרבן הפסח.
105

פסחים דף קיד עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש) קמט

נמרא

1 ריש לקיש מביא ראייה מהמשנה לדין 'מצוות צריכות כוונה': אָמַר
2 רִישׁ לְקִישׁ, וְזֹאת אוֹמְרֵת – מִשְׁנֵנוּ, שֶׁשֵּׁנִינוּ בִּה 'מִטְבֵּל בַּחֲזוֹת עַד
3 שְׁמֹגִיעַ לַפְּרֶפֶת הַפֶּתַח', שֶׁגַּם מִי שֶׁאֵין לוֹ לִטְבֹּל רֹאשׁוֹן אֶלָּא חֲזוֹת,
4 צָרִיךְ לִטְבֵּל פֶּעַם שְׁנִיָּה בַּחֲזוֹת אַחֲרֵי שִׂיאֵכֶל מִצֵּה, הִרִי הִיא
5 מִלְמַדַּת שְׁמִצּוֹת צָרִיכוֹת בְּזִוְנָה כְּדִי לַצָּאֵת יְדֵי חוֹבְתָן, וְכֵל שֶׁלֹּא כִּיּוֹן
6 לְקִיּוֹם הַמִּצְוָה, לֹא יֵצֵא יְדֵי חוֹבְתוֹ, שֶׁהִי בִּיּוֹן דְּלֹא בְּעֵדִין חֵיוָבָא
7 דְּמָרְרָא הוּא דְּאִכְּלִי לִיה – מֵאַחַר שֶׁכֹּאשֶׁר אֵכֵל חֲזוֹת בְּטִיבּוֹל
8 הָרֹאשׁוֹן עֵדִינָן לֹא הִיתָה זֹו שַׁעַת חֵיוָב אֲכִילַת מְרוֹר, מִפְּנֵי שֶׁעִיקֵר
9 חֵיוָב מְרוֹר הוּא רַק לֵאחֲרֵי אֲכִילַת הַמִּצֵּה, וּבְנִזְרָא פְּרִי הַתְּדָמָה הוּא
10 דְּאִכְּלִי לִיה – וּבִירֵךְ עַל אֲכִילָה זֶו רַק בִּרְכַּת 'בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה'
11 כֹּאכּוֹל שֶׁאֵר יִרְקוֹת, וְלֹא 'עַל אֲכִילַת מְרוֹר', וְעַל כֵּן יֵשׁ לַחֲשׁוֹשׁ
12 דְּלִמָּא לֹא אִיבּוֹנוֹן לְמָרוֹר – שֶׁמֶא לֹא הִתְכוּיִן בִּאֲכִילָתוֹ לְקִיּוֹם מִצְוַת
13 מְרוֹר, וְלֹא יֵצֵא יְדֵי חוֹבְתוֹ, הֵלְכָּךְ בְּעֵי הַמְּהִיר לְאִמְפּוֹלִי – לְכֵן חֵיבָהּ
14 הַמִּשְׁנָה לַחֲזוֹר וּלְטַבֵּל בַּחֲזוֹת לֵאחֲרֵי אֲכִילַת הַמִּצֵּה, כְּדִי שִׂיאֵכֶלָּהּ
15 אֲזַל לְשֵׁם קִיּוֹם מִצְוַת מָרּוֹר. דָּא פִּלְקָא דְּעָתֵךְ – שֶׁאֵם עוֹלָה בְּדַעְתָּךְ
16 לִזְמַר שְׁמִצּוֹת לֹא בְּעֵינָא – אִינֵיהּ צָרִיכָה בְּזִוְנָה, אֵם כֵּן לְמָה לָךְ תִּרִי
17 מִיּוֹבִילִי – מְדוּעַ צָרִיךְ שְׁנֵי טִיבּוּלִים, וְהָא מְכִיל לִיה חֲדָא וְיִמָּנָא –
18 וְהִלָּא כִּבְר טִיבֵּל פֶּעַם אַחַת בַּחֲזוֹת, וְיִצֵּא בְּטִיבּוֹל זֶה יְדֵי חוֹבַת
19 מְרוֹר, וּמְדוּעַ יִטְבֵּל שׁוֹב לֵאחֲרֵי אֲכִילַת הַמִּצֵּה.
20 דּוּחָה הַגְּמָרָא אֶת רֵאשִׁית רִישׁ לְקִישׁ: מָמָא – מִמָּה לְמַדַּת לִזְמַר כֶּךָ,
21 דְּלִמָּא לְעוֹלָם מִצּוֹת אֵין צָרִיכוֹת בְּזִוְנָה כְּדִי לַצָּאֵת יְדֵי חוֹבָה,
22 וְהֵאֱכֹל חֲזוֹת בְּטִיבּוֹל הָרֹאשׁוֹן, יֵצֵא יְדֵי חוֹבַת מְרוֹר, וְדִקְאָמְרֵת תִּרִי
23 מִיּוֹבִילִי לְמָה לִי – וְמָה שֶׁשֶּׁאֵלָת, אֵם כֵּן מְדוּעַ צָרִיךְ שְׁנֵי טִיבּוּלִים,
24 וְהִלָּא כִּבְר יֵצֵא יְדֵי חוֹבַת מְרוֹר בְּטִיבּוֹל הָרֹאשׁוֹן. יֵשׁ לַהֲשִׁיב, שֶׁאֵם
25 עַל פִּי שֶׁכֹּבֵר קִיּוֹם מִצְוַת מְרוֹר, מִטְבֵּל שְׁנֵי בַּחֲזוֹת בִּי חֵיבִי דְּלִיתְהוּ
26 הִיבִירָא לְתִינּוּקוֹת – כְּדִי שִׁיחִידָה תּוֹסֶפֶת הֵיכֵר לְתִינּוּקוֹת שְׁלִילָה זֶה
27 אֵינוֹ בִּשְׂאֵר הַלֵּילוֹת, וְיִבּוֹאוּ לְשֹׂאֹל 'מָה נִשְׁתַּנָּה'.
28 הַגְּמָרָא מִבְּקֶשֶׁת לְקִיּוֹם אֶת הוֹכַחַת רִישׁ לְקִישׁ: וְכִי תִימָא – וְאֵם
29 תִּרְצֶה לִזְמַר שֶׁבַּחכֶּרֶחַ הִטַּעַם לְשְׁנֵי הַטִּיבּוּלִים הוּא מִשּׁוֹם שְׁמִצּוֹת
30 צָרִיכוֹת כּוּוֹנָה, כִּי אֵילוֹ הִיָּה הִטַּעַם רַק מִשּׁוֹם הֵיכֵר הַתִּינּוּקוֹת אֵם
31 בִּן לִישְׁמִיעֵינוּ – יִשְׁמִיעֵנוּ הַתֵּנָא שֶׁגַּם כֹּאשֶׁר מִטְבֵּל טִיבּוֹל רֹאשׁוֹן
32 בְּשֹׂאֵר יִרְקוֹת שֶׁאֵין יוֹצֵאנָן בְּהֵם יְדֵי מְרוֹר, וְטִיבּוֹל שְׁנֵי בַּחֲזוֹת, יֵשׁ
33 בְּכֶךָ הֵיכֵר לְתִינּוּקוֹת, וּמְדוּעַ הַשְׁמִיעֵנוּ בִּאֻפֵּן שֶׁלֹּא מִצָּא אֵלָּא
34 חֲזוֹת, אֵם לֹא כְּדִי לְהוֹרֹת שְׁמִצּוֹת צָרִיכוֹת כּוּוֹנָה.
35 דּוּחָה הַגְּמָרָא: אֵין לִזְמַר כֶּךָ, מִשּׁוֹם דָּא אִשְׁמִיעֵנוּ – אֵילוֹ הִיָּה הַתֵּנָא
36 מִשְׁמִיעַ דִּין טִיבּוֹל רֹאשׁוֹן בְּשֹׂאֵר יִרְקוֹת, תְּהֵא אִמָּנָא – הִיִּיתִי טוֹעָה
37 לִזְמַר דְּהִיבָא דְּאִיבָא – שְׁהִיכֵן שִׁישׁ לוֹ גַּם שֹׂאֵר יִרְקוֹת, הוּא דְּבִעֵינוּ
38 תִּרִי מִיּוֹבִילִי – אֲזַל צָרִיךְ שְׁנֵי טִיבּוּלִים מִשּׁוֹם הֵיכֵר הַתִּינּוּקוֹת, אֵמָּל
39 כְּשִׁישׁ לוֹ חֲזוֹת לְחוּדָא – בְּלַבְדָּה, לֹא בְּעֵי תִרִי מִיּוֹבִילִי – לֹא הַצִּיּוּבִי
40 שְׁנֵי טִיבּוּלִים, שֶׁכִּיּוֹן שְׁמִצּוֹת אֵינוֹן צָרִיכוֹת כּוּוֹנָה, כְּשִׁיטְבֵּל טִיבּוֹל
41 רֹאשׁוֹן בַּחֲזוֹת כִּבְר יֵצֵא יְדֵי חוֹבַת מְרוֹר קוֹדֵם עֵיקֵר זְמָנָה, וּמִשּׁוֹם
42 הֵיכֵר הַתִּינּוּקוֹת, אֵין לְהִקְדִּים אֶת מִצְוַת אֲכִילַת מְרוֹר לִפְנֵי זְמָנָה,
43 וְעַל כֵּן בִּאֻפֵּן זֶה לֹא יִטְבֵּל קוֹדֵם הַסְעוּדָה כֻּלָּל, קְמָשְׁמַע לָן – לְכֵן
44 נִקְטָה הַתֵּנָא טִיבּוֹל רֹאשׁוֹן בַּחֲזוֹת וּמִשְׁמִיעֵנוּ בְּכֶךָ דְּאִפִּילוּ כְּשִׁישׁ לוֹ
45 רַק חֲזוֹת, בְּעֵינָן תִּרִי מִיּוֹבִילִי – צָרִיךְ שְׁנֵי טִיבּוּלִים, בִּי חֵיבִי דְּלִיתְהוּ
46 בִּיָּה הִיבִירָא – כְּדִי שִׁיחִידָה הֵיכֵר לְתִינּוּקוֹת.
47 הַגְּמָרָא מוֹסִיפָה לְהַקְשׁוֹת עַל רִישׁ לְקִישׁ, וּמוֹכִיחָה מִבְּרִייתָא
48 שְׁמִצּוֹת אֵינוֹן צָרִיכוֹת כּוּוֹנָה: וְעוֹד תֵּינָא בְּרִייתָא לְעֵנִין מִצְוַת
49 מְרוֹר, שֶׁאֵם עַל פִּי שֶׁהֵאֱכֹל יִרְקוֹת שֶׁל מְרוֹר כְּשֶׁהֵם טְבֵּל, שֶׁאֵינֵם
50 מְעוֹשְׂרִים, לֹא יֵצֵא יְדֵי חוֹבָה, אֶךְ אֵם אֵמָּל דְּמָא – שֶׁלְּקַחֵם מִעַם
51 הָאֶרֶץ וְיֵשׁ סִפְקָה הֵאֵם הִלָּה עֵשִׂיר אֹתָם אוֹ לֹא, וְחֵיבִיב חֲכָמִים
52 לְהַפְרִישׁ מֵהֵם מְעַשְׂרוֹת מִסְפָּק, וְזֶה לֹא הַפְרִישׁ מֵהֵם, אֵם עַל פִּי כֵּן
53 יֵצֵא יְדֵי חוֹבָה, מִפְּנֵי שֶׁחֲכָמִים הִתִּירוּ לְעֵנִים אֲכִילַת פִּירוֹת דְּמָא,
54 וְלְכֵן אֵם אֵכֵל עֵשִׂיר יֵצֵא יְדֵי חוֹבָה, שֶׁמֵּאַחַר שֶׁבִּידּוֹ לְהַפְקִיר
55 אֶת נִכְסֵיוֹ וּלְהִיָּת עֵנִי, דִּי בְּכֶךָ לְעֵנִין אִיסוֹר דְּמָא שֶׁאֵינוֹ אֵלָּא
56 חוֹמֶרֶת חֲכָמִים, שֶׁהִי מִן הַתּוֹרָה הַפִּירוֹת בַּחֲזוֹת מְעוֹשְׂרִים, כִּיּוֹן
57 שְׁרׁוֹב עַמִּי הָאֶרֶץ מְעַשְׂרִים אֶת פִּירוֹתֵיהֶם.
58 וְכֵן אֵם אֵמָּל – אֶת הַמְרוֹר בְּלֹא מִתְּכַבֵּין – שֶׁלֹּא הִתְכוּיִן לְקִיּוֹם
59 הַמִּצְוָה, יֵצֵא יְדֵי חוֹבָה, מִפְּנֵי שְׁמִצּוֹת אֵינוֹן צָרִיכוֹת כּוּוֹנָה.
60

וכן אם אָמַל לְחַצְאֵין – שאכל תחילה כשיעור חצי זית וחזר ואכל
כחצי זית נוסף, יֵצֵא יְדֵי חוֹבָה, מִפְּנֵי שֶׁשְׁנֵי הָאֲכִילוֹת מִצְטָרְפוֹת
לשיעור כזית, וּבְלִכְרָ שְׁלֹא יִשְׁהָא בִּין תַּחֲלִיל הָאֲכִילָה הָרִאשׁוֹנָה
לְחִבְרִיתָהּ – לְסִיּוֹם הָאֲכִילָה הַשְּׁנִיָּה יוֹתֵר מִשִּׁיעוֹר 'כְּדִי אֲכִילַת פְּרִים',
שֶׁאֵם שְׁהָה יוֹתֵר מִשִּׁיעוֹר זֶה שׁוֹב אֵין הָאֲכִילוֹת מִצְטָרְפוֹת, וְהִרִי
הוּא כְּמִי שֶׁאֵכֵל פְּחוֹת מְכִזִּית מְרוֹר שֶׁאֵינוֹ יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָה.
וּמִמָּה שֶׁשֵּׁנִינוּ בְּבְרִייתָא שֶׁהֵאֱכֹל מְרוֹר בְּלֹא כּוּוֹנָה יֵצֵא יְדֵי חוֹבָה,
מוֹכַח שְׁמִצּוֹת אֵינוֹן צָרִיכוֹת כּוּוֹנָה, וְקִשָּׁה עַל רִישׁ לְקִישׁ.
מִתְרַצָּה הַגְּמָרָא אֶת דְּבָרֵי רִישׁ לְקִישׁ: דִּין 'מִצְוֹת צָרִיכוֹת כּוּוֹנָה'
תֵּנָא הִיא – שְׁנֵי בִּמְחֻלּוֹת תֵּנָאִים, שֶׁהִתְנַסַּת שְׁשֵׁנָה לְעִיל 'אֲבָל'
בְּלֹא מִתְכוּיִן יֵצֵא' סוֹבֵר שְׁמִצּוֹת אֵינוֹן צָרִיכוֹת כּוּוֹנָה, וְאֵילוֹ רַבִּי
יוֹסִי חוֹלֵק, דְּתֵינָא בְּבְרִייתָא אַחֲרָה, רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, מִי שֶׁאֵין לוֹ יֶרֶק
אֲחֵר, כִּי אֵם חֲזוֹת, אֵם עַל פִּי שֶׁכֹּבֵר מִיבֵּל טִיבּוֹל רֹאשׁוֹן בַּחֲזוֹת,
מִכֵּל מִקּוֹם מִצְוָה לְהִבְיָא לְפָנָיו שְׁנֵי חֲזוֹת וְחִירוֹסָת לְצוֹרֵךְ טִיבּוֹל
שְׁנֵי שֶׁאֲחֵר אֲכִילַת מִצֵּה, וְשְׁנֵי תַבְשִׁילִין, וּמוֹכַח מְדַבְּרֵיו שֶׁבִּאֲכִילַת
חֲזוֹת בְּטִיבּוֹל הָרֹאשׁוֹן לֹא קִיּוֹם מִצְוַת מְרוֹר, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הִתְכוּיִן
לַצָּאֵת יְדֵי חוֹבָה, וּמִצְוֹת צָרִיכוֹת כּוּוֹנָה, וְעַל כֵּן עֵדִינָן מִצְוָה לְהִבְיָא
לְפָנָיו חֲזוֹת בְּשִׁית.
שׁוֹאֵל הַגְּמָרָא: וְאִמָּנָא מָמָא – וְעֵדִינָן מִנֵּין מוֹכַח שְׁלֹדַעַת רַבִּי יוֹסִי
מִצְוֹת צָרִיכוֹת כּוּוֹנָה, דְּלִמָּא קִסְבֵּר – שֶׁמֶא סוֹבֵר רַבִּי יוֹסִי 'מִצְוֹת
אֵין צָרִיכוֹת בְּזִוְנָה', וְאִמָּנָם כִּבְר יֵצֵא יְדֵי חוֹבַת בְּטִיבּוֹל הָרֹאשׁוֹן,
וְהָא דְּבִעֵינוּ תִּרִי מִיּוֹבִילִי – וְמָה שֶׁצָּרִיךְ שְׁנֵי טִיבּוּלִים בַּחֲזוֹת, בִּי חֵיבִי
דְּלִיתְהוּ הִיבִירָא לְתִינּוּקוֹת – כְּדִי שִׁיחִידָה הֵיכֵר לְתִינּוּקוֹת וְיִשְׁאֵלוּ עַל
כֶּךָ.
מִשִּׁיבָה הַגְּמָרָא: אֵם בֵּן, שֶׁחֲזוֹת הַטִּיבּוֹל הַשְּׁנִי בַּחֲזוֹת הִינֵה רַק
מִשּׁוֹם הֵיכֵר לְתִינּוּקוֹת, מָא מִצְוָה – מָהוּ שֶׁאִמְרַר רַבִּי יוֹסִי שֶׁאֵם עַל
פִּי שֶׁטִּיבֵּל בַּחֲזוֹת, מִצְוָה לְהִבְיָא לְפָנָיו חֲזוֹת, וְהִלָּא אֵין בּוֹזָה מִצְוָה
מִן הַתּוֹרָה, כִּיּוֹן שֶׁקִּיּוֹם כִּבְר מִצְוַת אֲכִילַת מְרוֹר, וְלֹא הִיָּה לוֹ לִזְמַר
אֵלָּא 'מִבְיָאִין לְפָנָיו חֲזוֹת וְחִירוֹסָת'. אֵלָּא בּוֹדָא דַּעַת רַבִּי יוֹסִי הִיא
שְׁמִצּוֹת צָרִיכוֹת כּוּוֹנָה, וְכִיּוֹן שֶׁבְּטִיבּוֹל רֹאשׁוֹן לֹא הִתְכוּיִן לַצָּאֵת,
מִצְוָה לְהִבְיָא לְפָנָיו חֲזוֹת שְׁנֵי לְקִיּוֹם מִצְוַת מְרוֹר.
וּמִצִּינוּ אֵם כֵּן שֶׁנִּחְלָקוּ תֵּנָאִים בְּדִינוּ שֶׁל רִישׁ לְקִישׁ, וְדְּבָרֵי רִישׁ
לְקִישׁ הֵם כְּשִׁישַׁת רַבִּי יוֹסִי.
שְׁנֵי בִּמְשֻׁנָּה: 'הִבְיָאוּ לְפָנָיו מִצֵּה וְחִירוֹסָת וְשְׁנֵי תַבְשִׁילִין'.
הַגְּמָרָא מִבְּאֵרֶת מָה הֵם הַשְּׁנֵי תַבְשִׁילִין שֶׁשֵּׁנִינוּ בִּמְשֻׁנָּה. מִבְּרַת
הַגְּמָרָא: מָא – מֵהֵם שְׁנֵי תַבְשִׁילִין. מִשִּׁיבָה הַגְּמָרָא: אָמַר רַב הוֹנָא,
אֵין צוֹרֵךְ לְהִבְיָא דּוּקָא מִינֵי בִשָּׁר, אֵלָּא אִפִּילוּ סִלְקָא וְאִרְזוּא –
תַּבְשִׁיל שֶׁל תֵּרֵד וְתַבְשִׁיל שֶׁל אֹרֹז, וְכֵל שֶׁכֵּן שְׁנֵי מִינֵי בִשָּׁר. מִבְיָאָה
הַגְּמָרָא מַעֲשֶׂה בַּעֲנִין זֶה: רַבָּא תְּהֵא מִתְדִּיר אִסְלָקָא וְאִרְזוּא – הִיָּה
מִחוּר לְקַחַת דּוּקָא תֵּרֵד וְאֹרֹז, הוּאִיל וְנִפְשִׁיק מִפְּרִיָּה דְּרַב הוֹנָא –
הוּאִיל וְיִצֵּא כֵּן מִפְּנֵי שֶׁל רַב הוֹנָא, וּמִתּוֹךְ חִיבָתוֹ בִּיקֶשׁ לְהִרְאוֹת
שֶׁהִלָּכָה כְּמוֹתוֹ.
הַגְּמָרָא לִזְמַדַּת דִּין נוֹסָף מְדַבְּרֵי רַב הוֹנָא: אָמַר רַב אֲשִׁי, שְׁמַע מִיָּהּ
[ב]רַב הוֹנָא – מוֹכַח מְדַבְּרֵי רַב הוֹנָא שֶׁהוֹרָה לְהִבְיָא תַּבְשִׁיל שֶׁל
אֹרֹז, דְּלִית דְּחִישׁ – שֶׁאֵין מִי שֶׁחוֹשֵׁשׁ לָהּ – [לְהִלָּכָה זֶו] דְּרַבִּי יוֹחָנָן
בֶּן נוּרִי הַסּוֹבֵר שֶׁאֹרֹז הָבָא בְּמִים דִּינוּ כְּחִמָּץ לְכָל דְּבָרָיו, דְּתֵינָא
בְּבְרִייתָא, רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, אֹרֹז, מִין מִמִּינֵי הָדִין הוּא, וְעַל
כֵּן תִּיבִינָן עַל חִימוּצוֹ בְּרַת – אֵם עִירֻבוֹהוּ בְּמִים בִּאֻפֵּן הַמַּחְמִיק.
הֵאֱכֹל בְּפֶסַח חֵיב כֵּרַת, וְכֵן מִטַּעַם זֶה רִשְׁאִי אֵדָם לֵאפּוֹת מִצֵּה
מֵאֹרֹז, וְיִצֵּא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ – יְדֵי חוֹבַת אֲכִילַת מִצֵּה בְּפֶסַח, שֶׁמֵּאוֹת
שִׁמִּין דָּגָן הוּא וְשִׁיךְ בּוֹ חִימוּץ, כִּשְׁר הוּא לֵאפּוֹת מִמֵּנו מִצֵּה
לַמִּצְוָה. וְנִמְצָא לְדְּבָרָיו שֶׁתַּבְשִׁיל שֶׁל אֹרֹז הוּא חִמָּץ, וְאִסוֹר בְּפֶסַח,
וְאֵילוֹ מְדַבְּרֵי רַב הוֹנָא שֶׁהוֹרָה לְהִבְיָא תַּבְשִׁיל שֶׁל אֹרֹז, מוֹכַח
שֶׁסוֹבֵר שֶׁאֵינוֹ חִמָּץ.
הַגְּמָרָא חֲזוֹת לְעֵנִין שְׁנֵי תַבְשִׁילִים, וּמִבְיָאָה דַּעַת נוֹסֶפֶת מֵהֵם:
תְּהִיבָהּ אָמַר, אֵין צָרִיךְ שְׁנֵי תַבְשִׁילִים נִפְרָדִים לְגַמְרִי, אֵלָּא אִפִּילוּ דָּג
וְכִיבָהּ שְׁעָלִיו – שֶׁטַחוּ בִיצָה עַל הָדָג, וְהִרִי הֵם נִרְאִים כְּתַבְשִׁיל אֶחָד,
מִכֵּל מִקּוֹם לְעֵנִין זֶה דִּינֵם כְּשֵׁן תַּבְשִׁילִים, וְדִי בְּכֶךָ.
רַב יוֹסֵף אָמַר, צָרִיךְ שְׁנֵי תַבְשִׁילִים יִהְיוּ מִשְׁנֵי מִינֵי בְּשָׂר דּוּקָא,
הָאֶחָד צִלּוֹי וְהָאֶחָד לְקָרֵב פֶּסַח שֶׁנֵּאכֵל צִלּוֹ, וְהָאֶחָד מְבוּשֵׁל וְהָאֶחָד לְקָרֵב

1 חֲגִיגָה הָבָא עִם הַפֶּסַח בְּאַרְבַּעַה עָשָׂר בְּנִיסָן.
 2 רַבִּינָא אָמַר, רִשְׁאִי לְהַבִּיא אֶפִּילוּ גִרְמָא – חֲתִיכַת בָּשָׂר, וּבִישׁוּלָא –
 3 וְהַמֶּרֶק שֶׁבְּתוֹכּוֹ נִתְּבַשְׁלָה.
 4 הַגְּמָרָא דְּנָה מַה מִּבְּרַךְ כְּשֶׁמִּטְבֵּל טִיבּוֹל רֹאשׁוֹן בַּחֲזֹרֶת. מִבֹּאֶרֶת
 5 הַגְּמָרָא: פְּשִׁיטָא דְּהֵיכָא דְּאֵיכָא – כַּאֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ שְׂאֵר יִרְקוֹת לְטִיבּוֹל
 6 הָרֹאשׁוֹן, מְבָרַךְ בְּטִיבּוֹל רֹאשׁוֹן אֲשָׁר יִרְקוֹת בִּרְכַּת 'בּוֹרָא פְּרִי
 7 הָאֲדָמָה', כֹּכֵל אוֹכֵל יֶרֶק שֶׁמִּבְּרַךְ כֵּךְ מִשּׁוֹם שֶׁאִסּוּר לְהַנּוֹת מִהָעוֹלָם
 8 הַזֶּה בְּלֹא בִּרְכָּה, וְאָכִיל – וַיֹּאכַל. וְהָיָה – וְאַחֲרַיִךְ, כְּשִׁיגִיעַ לְטִיבּוֹל

9 הַשְּׁנִי, מְבָרַךְ עַל הַחֲזֹרֶת בִּרְכַּת 'עַל אֲכִילַת מָרוֹר', וְאָכִיל. מִסֵּתִּפְקַת
 10 הַגְּמָרָא: הֵיכָא דְּלֵיכָא – כַּאֲשֶׁר אֵין לוֹ אֵלָא חֶסֶד – חֲזֹרֶת לְשֵׁנִי
 11 הַטִּיבּוֹלִים, מָאִי – מַה דִּינוּ, הָאֵם יִבְרַךְ גַּם אֶת בִּרְכַּת 'עַל אֲכִילַת
 12 מָרוֹר' בְּטִיבּוֹל הָרֹאשׁוֹן, אוֹ לֹא.
 13 מִשִּׁיבָה הַגְּמָרָא: אָמַר רַב הוֹנָא, מְבָרַךְ מֵעֵיקָרָא אֶמְרוֹר – מִבְּרַךְ
 14 מִתְּחִילָה, בְּטִיבּוֹל הָרֹאשׁוֹן, עַל הַחֲזֹרֶת 'בּוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה', וְאָכִיל,
 15 וְלִבְסוּף כְּשִׁיגִיעַ לְטִיבּוֹל הַשְּׁנִי, מְבָרַךְ עָלֶיהָ 'עַל אֲכִילַת מָרוֹר'
 16 וְאָכִיל.